

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Het einde van de invloed van de Westerse beschaving?

Schepers, H.

Citation

Schepers, H. (1994). Het einde van de invloed van de Westerse beschaving? *Bestuurskundige Berichten*, 9(4), 16-18. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233835>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233835>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Het einde van de invloed van de Westerse beschaving?

Het einde van de Koude Oorlog heeft niet geleid tot verwezenlijking van de idealen die ten grondslag lagen aan de oprichting van de Verenigde Naties (VN). Het aantal oorlogen en conflicten gevolgd door vredesacties van de VN lijkt alleen maar toegenomen. Hoe kan in deze situatie de VN worden omgevormd tot een organisatie die recht doet aan de werkelijkheid van mondiale verhoudingen en die tot effectief vredesbestuur kan overgaan?

Harold Schepers

Blijvend onvermogen in een veranderde omgeving

Toen in 1945 de Verenigde Naties (VN) werden opgericht was de droom van menig aanhanger van het Handvest een wereldorde van vrede en verdraagzaamheid waarover de VN zou waken. Het instituut hiervoor - de Veiligheidsraad - moest de vrede gaan bewaken en waar nodig brengen.

De realiteit van de Koude Oorlog liet nog geen decennium later zien dat de droom verre van in vervulling was gegaan. Het conflict op het Koreaanse schiereiland legde de tegenstellingen bloot tussen de Atlantische bondgenoten en hun Communistische tegenhangers. Wederzijds wantrouwen, in sommige gevallen zelfs provocerend gedrag, veroorzaakte een onmogelijkheid van eensgezindheid in de Veiligheidsraad. Eén van beide blokken kon voortaan geacht worden acties van de VN tegen te houden; de mondiale waakhond leek voorgoed aan de ketting te liggen.

Nog geen veertig jaar later gloorde er weer hoop. De val van de Berlijnse muur in 1989 en daarop volgend de ineenstorting van het communistische blok leek mogelijkheden te bieden voor de Veiligheidsraad. De macht

van het veto leek gebroken. De realiteit toont daarentegen een ander beeld. Nog immer blijkt de Veiligheidsraad een orgaan getekend door haar onvermogen daadkrachtig te besluiten tot oplegging van vrede en vredeshandhaving.

Het blijvend onvermogen van de Veiligheidsraad in een veranderende omgeving roept vraagtekens op. Als er niet langer twee machtsblokken van gelijke sterkte bestaan maar slechts één nog in staat is de wereld te domineren op basis van economische macht, waarom is dan nu niet het pleit in de Veiligheidsraad beslecht en wordt de droom vervuld? We kunnen de Atlantische bondgenoten toch zien als de belangrijkste dragers van de idealen uit het Handvest en er dus op rekenen dat zij deze nu zullen uitvoeren?

Beantwoording van deze vragen is onwenselijk. Het roept - uiteraard - bij economisch minder ontwikkelde landen schrikbeelden op van een nieuw soort kolonialisme. Op basis van economische macht voeren de Atlantische bondgenoten de bepalingen van het Handvest uit, maar het idee blijft dat dit een dictaat is van de Westerse beschaving. Het is misschien niet voor niets dat veel wereldburgers van niet-Westerse origine sterk twijfelen aan onze beschaafdheid. Het excuus dat toch ook die andere landen het Handvest hebben ondertekent doet hieraan niets af.

Om een eind te maken aan het onvermogen van de Veiligheidsraad is een nieuwe bena-

dering nodig; juist van die landen die lange tijd zijn genegeerd en van die landen die lange tijd als de vijand werden beschouwd. Onderkenning van deze realiteit vereist ten eerste een drastische verandering van de VN-organisatie en ten tweede het werkelijk

veel niet-westerse burgers twijfelen aan de westerse beschaafdheid

universeel maken van de bepalingen uit het Handvest. Voorlopig zijn nog weinig stappen gezet in deze richting; hoewel de weigering van de Verenigde Staten om op te treden als mondiale politie-agent kan worden gezien als een beginnend onder ogen zien van de werkelijke verhoudingen.

Foute discussie

De Europese Unie (EU) kent al meerdere jaren de discussie over een bestuursvorm gekenmerkt door intergouvernementele elementen of juist supranationale. Het gaat hierbij om de keuze tussen een organisatie die in haar handelen afhankelijk is van de ruimte die de lidstaten haar laten, tegenover een organisatie die onafhankelijk van haar leden besluiten kan nemen en uitvoeren.

Projectering van dezelfde discussie op de Verenigde Naties is een rampzalige miskening van de diversiteit van haar lidstaten. Uiteraard zijn ook de lidstaten van de EU niet gelijk aan elkaar, maar culturele, religieuze, politieke en economische kenmerken van de landen hebben veelal een verwante oorsprong.

Het is niet gezegd dat een discussie over intergouvernementeel versus supranationaal bestuur door de VN onmogelijk is, maar gezien de huidige omgeving van de VN is het zaak eerst te werken aan een basis voor

nieuwe verhoudingen die daar juist recht aan doen.

Naar nieuwe verhoudingen

Het geven van een schets van de verhoudingen die op dit moment - of enig ander moment - tussen landen bestaan wordt bemoeilijkt door de veelheid aan factoren die op die verhoudingen van invloed zijn. Duidelijkheid hierover is absoluut vereist. Dit noodzaakt een zoektocht naar factoren die alle partijen erkennen en een op basis hiervan gesteunde distillatie van de verhoudingen. De Verenigde Naties moeten dan ook allereerst een organisatie zijn waarin landen ongeacht hun positie gerespecteerd worden en erkenning van elkaars positie betrachten.

Slechts op basis van verhoudingen tussen landen is het mogelijk machtsverhoudingen in te schatten. Lange tijd werden de machtsverhoudingen voornamelijk bepaald door de militaire mogelijkheden van een land of hun bondgenootschappelijke relaties. Met de ineenstorting van de economische farce van het communistische blok dringt ook op het terrein van de machtsverhoudingen de realiteit door. Allereerst is de economie van een land maatstaf voor mogelijkheden van machtsuitoefening - alhoewel dit geen garanties biedt. Andere factoren die ook als maatstaf dienen zijn grootte van een land, het aantal inwoners, de historie, grote persoonlijkheden en mogelijkheden van bondgenootschapsvorming met andere landen. Logischerwijs moet worden vastgesteld dat machtsverhoudingen uiterst veranderlijk zijn en kunnen leiden tot ernstige misrekeningen van bepaalde situaties. Enige voorzichtigheid in de wederzijdse omgang van landen is dan ook geboden.

Vervolgens is het noodzakelijk deze machtsverhoudingen om te zetten naar een vorm van vertegenwoordiging in de VN die recht doet aan de realiteit. Het besluitvormende orgaan van de VN - in de huidige vorm de Veiligheidsraad - kan niet functioneren met zitting daarin van alle lidstaten. Er zijn een aantal mogelijkheden van vertegenwoordiging waaruit kan worden gekozen:

- vertegenwoordiging van een geografisch bepaald gebied waarbij de landen één vaste vertegenwoordiger afvaardigen (bijvoorbeeld doordat deze het gunstigst ligt in de machtsverhoudingen), danwel bij roulatie de vertegenwoordiging op zich nemen;

- vertegenwoordiging door loting van landen waarbij die landen die reeds zitting hadden in een voorgaande periode tot het moment van volledige roulatie zijn uitgesloten van deelname;

- vertegenwoordiging door stemming waarbij de lidstaten zelf een aantal vertegenwoordigers kiezen;

- gewogen vertegenwoordiging waarbij op basis van bovengenoemde factoren landen boven een door de lidstaten te benoemen norm worden toegelaten tot het besluitvormende orgaan.

Het vaststellen van een manier van vertegenwoordiging kan leiden tot de meest vreemdsoortige vormen van vertegenwoordiging. Zie bovenstaande voorbeelden. De vorm is niet eens het belangrijkste zolang landen de bereidwilligheid tonen om bij zich wijzigende machtsverhoudingen dit doorwerking te laten hebben in de samenstelling van de vertegenwoordiging. Dit is voor de lidstaten een goede mogelijkheid zich onvoorwaardelijk te binden aan besluiten van de vertegenwoordiging. Het huidige systeem van een aantal permanente leden met daarnaast een aantal roulerende leden is misschien nog niet eens het slechtste model van vertegenwoordiging.

Toch de discussie voeren

Nu kan dan toch de discussie gevoerd worden over de keuze tussen intergouvernementeel en supranationaal bestuur. Vaststelling van de wijze van vertegenwoordiging vereist immers ook vastlegging van de waarde van de vertegenwoordiging.

De keuze voor de lidstaten komt neer op enerzijds het zelf in handen houden van de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid. De VN, in het bijzonder de Veiligheidsraad, kan

weliswaar zelf beleid maken maar de lidstaten beslissen ieder voor zich of zij meewerken aan implementatie. Het functioneren van de Veiligheidsraad kan anderzijds ook rusten op supranationaliteit. In dat geval heeft zij de mogelijkheid dwingend beleid op te leggen aan de lidstaten.

De discussie die op dit moment rondom de Europese Unie wordt gevoerd kan dus ook worden toegepast op de VN. Dit vereist echter wel vooraf een duidelijke erkenning van de werkelijke verhoudingen tussen de lidstaten. Van groot belang hiervoor zal zijn of wij - de Westerse beschaving - bereid zijn te erkennen dat andere landen ook bepalend kunnen zijn voor de toekomst van vrede op Aarde. ◀ ◀

Rectificatie

In het artikel "Oost, West,..." van Marc Fox in Bestuurskundige Berichten nummer 2, jaargang 9 is bij het afdrukken een fout geslopen in het notenapparaat. Er is namelijk een noot weggefallen uit het notenapparaat, waardoor de noten in het artikel niet meer corresponderen met de noten in het notenapparaat. In het notenapparaat moet worden toegevoegd noot 2: A. van Staden, "Inleiding", in: A. van Staden (red.), Tussen orde en chaos: de organisatie van de veiligheid in het nieuwe Europa, Leiden: DSWO Press, 1993, blz. 21-63. Verder moeten de noten die genummerd zijn van 2 tot en met 11, de nummers 3 tot en met 12 krijgen. ◀ ◀

AFGESTUDEERD, EN DAN...

Een internationale baan in de gemeentelijke wereld

Als student is het vaak lastig een beeld te vormen van een mogelijke baan. In een serie portretten van bestuurskundigen op de arbeidsmarkt wordt getracht meer duidelijkheid te scheppen. Ik zal hieraan een bijdrage leveren met een beschrijving van mijn werk bij het International Project Unit (IPU) van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Karin de Jonge

De aanloop

De eerste stap die leidde naar mijn huidige baan was het bijwonen van een internationaal congres over economie en veiligheidsvraagstukken. Tijdens een informeel gedeelte wees een docent ontwikkelingseconomie uit Rotterdam mij op de mogelijkheid om onderzoek te doen in Gedaref (Soedan). Daarvoor moest ik contact opnemen met de universiteit van Eindhoven. Daar wordt elk jaar een studenten-team samengesteld uit verschillende disciplines om enkele maanden veldonderzoek te doen. Deze studies moeten een bijdrage leveren aan de projecten die worden uitgevoerd door de gemeente Eindhoven en waar SNV (Stichting Nederlandse Vrijwilligers) personele ondersteuning biedt.

Dit concrete aanbod bracht meer lijn in mijn studie. Ik had een zeer brede internationale belangstelling die zich uitte in deelname aan twee studiereizen naar Rusland en Japan, keuzevakken Spaans en Indonesisch en een bestuursfunctie bij de Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen. Een duide

lijke keuze voor een afstudeervariant (oude stijl) had ik tot dan toe niet gemaakt. Mijn vrije variant werd opgevuld met internationaal-juridische en internationaal-economische vakken. Ik ging me verdiepen in ontwikkelingsbestuur; een breed vakgebied.

ik had een zeer brede internationale belangstelling

Na het verblijf in Soedan, waarover natuurlijk ook veel te vertellen valt, maar dat is hier niet aan de orde, moest er een scriptie geschreven worden. Al had ik nog ruim zes maanden studie-tijd voor me, de toekomst hield mij meer en meer bezig. Na een informatief telefoontje met een medewerker van de internationale afdeling van de VNG bleek dat er mogelijk nieuwe vacatures zouden ontstaan. Tot mijn verbazing bleef het balletje rollen en na een spannende sollicitatie-procedure werd ik nog voor het voltooiën van mijn scriptie aangenomen.

De inhoud

De VNG is met ruim vijfhonderd medewerkers een sterke lobby-organisatie die haar